

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії,
ректор Мелітопольського
державного педагогічного
університету імені Богдана
Хмельницького

Наталія Фалько

«

2024 року

**ПРОГРАМА СШВБЕСІДИ
З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

для здобуття ступеня бакалавра на основі ПЗСО та НРК5

Програма співбесіди з української літератури для здобуття ступеня бакалавра на основі повної загальної середньої освіти та НРК5 / Укладачі: Акулова Н.Ю., Єгорова Ю.М., Колінько О.П., Мажара Н.С., Огульчанська О.А., Пономарець Г.М. Запоріжжя, 2024. 11 с.

ВСТУП

Співбесіда з української літератури передбачає знання абітурієнтами таких розділів: усна народна творчість, давня українська література, література кінця XVIII - початку XX століття, література XX століття, сучасний літературний процес (кінець XX — початку XXI століття)

Абітурієнт повинен знати такі літературно-теоретичні поняття: літературні роди (епос, лірика, драма), міжродові утворення (ліро-епос), тематичні різновиди та жанри лірики: інтимна, громадянська (патріотична), пейзажна, філософська; верлібр, сонет, вірш, пісня, послання; жанри епосу: роман, повість, новела, гумореска, усмішка; жанри драми: власне драма, драма-феєрія, комедія, трагікомедія; жанри ліро-епосу: історична пісня, дума, балада, байка, поема; літературні напрями, течії та стилі: орнаменталізм, монументалізм, бароко, класицизм, сентименталізм, романтизм, реалізм, модернізм (імпресіонізм, експресіонізм, неокласицизм, неоромантизм, неореалізм, символізм), постмодернізм; ліричний герой, персонаж, прототип, художній образ; тема, ідея, мотив, проблематика художнього твору; конфлікт у драматичному творі; композиція художнього твору (сюжет, сюжетні й позасюжетні елементи); види комічного: бурлеск, гротеск, гумор, іронія, сарказм, сатира, травестія; художні засоби: алегорія, алітерація, алюзія, анафора, антитеза, асонанс, гіпербола, епітет (постійний епітет), епіфора, інверсія, метафора, метонімія, оксиморон, паралелізм, персоніфікація, порівняння, рефрен, риторичне запитання, риторичне звертання, риторичний оклик, символ, тавтологія.

Програму складено з розрахунку, щоб абітурієнти мали змогу узагальнити комплекс знань про періоди розвитку української літератури.

Література: шкільні підручники з української літератури, посібники для вступників до закладів вищої освіти, літературознавчі словники.

Метою співбесіди з української літератури є з'ясування рівня теоретичних знань та практичних навичок абітурієнтів (аналіз художніх творів, урахувавши культурно-історичний контекст певної доби, розглядати творчість письменників з позиції традицій і новаторства), яких вони набули по закінченню загальноосвітніх середніх навчальних закладів чи коледжів, заради формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників на навчання за освітнім ступенем «бакалавр».

ЗМІСТ СПІВБЕСІДИ

Усна народна творчість

Загальна характеристика календарно-обрядових, соціально-побутових і родинно-побутових пісень.

Пісні Марусі Чурай. «Віють вітри, віють буйні», «Засвіт встали козаченьки».

Історичні пісні. «Ой Морозе, Морозенку», «Чи не той то хміль».

Тематика, образи, зміст народних дум і балад. «Дума про Марусю Богуславку». Балада «Ой летіла стріла».

Абітурієнт повинен вміти: розрізняти види й жанри усної народної творчості (різновиди календарно-обрядових, соціально-побутових, родинно-побутових, історичних пісень; думи, балади); визначати провідні мотиви фольклорних творів, їхні художні особливості.

Давня українська література

“Повість минулих літ” — перший літопис, який дійшов до нас (Аналіз уривків “Про заснування Києва”, “Помста княгині Ольги”). Феномен “Слова о полку Ігоревім”: історична основа твору та художнє зображення подій у ньому; авторський задум (провідна думка) і його розкриття через сюжет, композицію, систему образів; жанрові особливості й стиль; “Слово о полку Ігоревім” і усна народна творчість. Значення „Слова о полку Ігоревім”. Життєвий шлях Г. Сковороди. Г.Сковорода – філософ, письменник, педагог. Жанрове й тематичне розмаїття, художні здобутки поезії Г.Сковороди. Проблематика байки “Бджола і шершень”. “Філософія серця” Сковороди. Ідея “сродної праці” Сковороди.

Абітурієнт повинен вміти: розрізняти літературні роди (епос, лірика, драма, ліро-епос як міжродове утворення), види й жанри (літопис, поема, віри, байка), до яких належать подані твори; співвідносити літературний твір із відповідним літературним напрямом, стилем, течією (орнаменталізм, монументалізм, бароко); визначати тему, ідею, проблематику наведених літературних творів; визначати сюжетні й позасюжетні елементи наведених літературних творів, їхні композиційні особливості; визначати провідні мотиви ліричних творів Григорія Сковороди; аналізувати художні засоби та визначати їхню роль у літературних творах; визначати місце і роль письменника в літературному процесі.

Література кінця XVIII - початку XX століття

Нова українська література: творчість Івана Котляревського. Бурлескно-травестійна поема “Енеїда” (образна система), Проблематика твору “Наталка Полтавка”. Багатогранність творчості Тараса Шевченка. Поетичні твори Т. Шевченка баладного та елегійного жанрів. Проблематика твору “Катерина”. Головні ідеї твору “Кавказ”. Композиційні особливості твору “Сон (У всякого своя доля...)”. Проблематика творів “І мертвим, і живим...”, “Заповіт”. Творчість Пантелеймона Куліша. “Чорна рада” — перший український історичний роман. Образна система твору, сюжет. Реалізм в українській літературі (основні приципи, представники). Творчість І. Нечуя-Левицького (тематичне і жанрове розмаїття творчості). Проблематика твору “Кайдашева сім’я”. Образна система твору “Кайдашева сім’я”. Композиційні особливості повісті “Кайдашева сім’я”. Творчий шлях Панаса Мирного. Тема й ідея твору “Хіба ревуть воли, як ясла повні?”. Образ Чіпки Варениченка як “пропащої

сили”. Декодування назви твору “Хіба ревуть воли, як ясла повні?”. Шляхи розвитку драматургії (корифеї української театру, заснування професійного театру). Творчий шлях І. Карпенка-Карого. Художні особливості п’єси “Мартин Боруля”, проблематика. Сюжет твору “Мартин Боруля”. Образна система твору. Творчий шлях І. Франка. Поетична творчість І. Франка (тематика, проблематика, назви збірок). Філософські питання у творі “Мойсей”. Роль Прологу поемі “Мойсей”. Тема і головні ідеї твору І. Франка “Захар Беркут”. Образна система твору.

Абітурієнт повинен вміти: розрізняти літературні епос, лірика, драма, ліро-епос як міжродове утворення), види й жанри (поема, послання, вірш, роман, повість, п’єса, трагікомедія), до яких належать подані твори; співвідносити літературний твір із відповідним літературним напрямом, стилем, течією (класицизм, сентименталізм, романтизм, реалізм); визначати тему, ідею, проблематику наведених літературних творів; визначати сюжетні й позасюжетні елементи наведених літературних творів, їхні композиційні особливості; визначати провідні мотиви ліричних творів Тараса Шевченка, Івана Франка; аналізувати художні засоби та визначати їхню роль у літературних творах; визначати місце і роль письменника в літературному процесі; знати псевдоніми й справжні імена письменників, належність їх до літературних епох, шкіл, угруповань.

Література ХХ століття

Модернізм в українській літературі. Творчість М. Коцюбинського-імпресіоніста (творчий шлях тематика, проблематика творчості). Проблематика твору “Intermezzo”. Ознаки імпресіонізму у творі “Intermezzo”. Міфологізм і реальність у творі “Тіні забутих предків”. Образ Марійки й Івана з твору “Тіні забутих предків”. Експресіонізм у творчості В. Стефаніка. Образ Івана Дідуха з твору “Камінний хрест”. Неоромантизм в українській літературі. Новаторство О. Кобилянської. Образна система твору “Valse mélancolique”. Сюжетно-композиційні особливості твору “Valse mélancolique”. Оригінальність творчого мислення Лесі Українки. Творчий шлях письменниці. Проблематика твору “Лісова пісня”. Філософія твору “Лісова пісня”. Поетичне мистецтво Лесі Українки (тематика збірок). Ідейний зміст поезії “Contra spem spero!”. Творчість Миколи Вороного. Ідейно-естетичний аналіз поезії “Блакитна Панна”. Олександр Олесь (“Чари ночі”, “О слово рідне! Орле скутий!...”). Павло Тичина (“Пам’яті тридцяти”, “Ви знаєте, як липа шелестить...”, “О панно Інно...”). Доімінанти творчості Максима Рильського. Ідейно-естетичний аналіз поезії “У теплі дні збирання винограду...”. Проблематика твору Миколи Хвильового “Я (Романтика)”. Володимир Сосюра. «Любіть Україну!». Образна система роману Валер’яна Підмогильного “Місто”. Новаторство Юрія Яновського. Новаторська форма роману “Майстер корабля”. Творчість Остапа Вишні (“Моя автобіографія”, “Сом”. Микола Куліш (проблематика твору “Мина Мазайло”. Переплетення християнських і язичницьких мотивів у поезії Богдана-Ігоря Антоновича “Різдво”. Автобіографізм повісті Олександра Довженка “Зачарована Десна”. Андрій Малишко “Пісня про рушник”. Василь Симоненко “Ти знаєш, що ти – людина?”, “Задивляюсь у твої зіниці...”, “Лебеді материнства”. Василь

Голобородько “Наша мова”. Сюжетно-композиційні особливості новели Олесь Гончара “Модри Камень”. Образна система твору Григора Тютюнника “Три зозулі з поклоном”. Василь Стус “Господи, гніву пречистого...”. Іван Драч “Балада про соняшник”. Дмитро Павличко “Два кольори”. Ліна Костенко “Страшні слова, коли вони мовчать...”, проблематика твору “Маруся Чурай”.

Абітурієнт повинен вміти: розрізняти літературні роди (епос, лірика, драма, ліро-епос як міжродове утворення), види й жанри (вірш, сонет, верлібр, роман, роман у віршах, повість, кіноповість, новела, усмішка, гумореска), до яких належать подані твори; співвідносити літературний твір із відповідним літературним напрямом, стилем, течією (модернізм, імпресіонізм, експресіонізм, неокласицизм, неоромантизм, неореалізм, символізм); визначати тему, ідею, проблематику наведених літературних творів; визначати сюжетні й позасюжетні елементи наведених літературних творів, їхні композиційні особливості; визначати провідні мотиви ліричних творів наведених поетів; аналізувати художні засоби та визначати їхню роль у літературних творах; визначати місце і роль письменника в літературному процесі; знати псевдоніми й справжні імена письменників, належність їх до літературних епох, шкіл, угруповань; пояснювати поняття «розстріляне відродження», «київські неокласики», «шістдесятництво», «дисидентство». визначати провідні мотиви ліричних творів Євгена Маланюка; аналізувати художні засоби та визначати їхню роль у літературних творах; визначати місце і роль письменника в літературному процесі; знати псевдоніми й справжні імена письменників, належність їх до літературних епох, шкіл, угруповань; пояснювати поняття «розстріляне відродження», «Празька школа», «МУР (Мистецький український рух)».

Сучасний літературний процес (кінець ХХ — початок ХХІ століття)

Загальний огляд, основні тенденції. Постмодернізм як літературне явище.

Абітурієнт повинен вміти: орієнтуватися в основних тенденціях розвитку сучасної літератури; знати імена сучасних українських письменників, належність їх до літературних угруповань («БуБаБу», «ЛуГоСад», «Нова дегенерація», «Червона фіра», «500», «АУП», «Пси Святого Юра» тощо).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Авраменко О. Українська література (Рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти. К.: Грамота, 2019. 256 с.
2. Авраменко О.М. Українська література. Підручник для 7-го кл. К. : Грамота, 2007. 296 с.
3. Авраменко О.М. Українська мова і література 11 клас. К.: Грамота, 2014. 160 с.
4. Авраменко О.М., Дмитренко Г.К. Українська література : Підручник для 9 кл. загальноосвітн. навч. закл. з навч. мовами нац. меншин. К. : Грамота,

2009. 288 с.: іл.

5. Авраменко О.М., Пахаренко В.І. Українська література : Підручник для 10 кл. загальноосвітн. навч. закл. (рівень стандарту, академічний рівень). К. : Грамота, 2010. 280 с.

6. Антофійчук В. Нова українська література. Кінець XVIII – перші десятиріччя XIX століття. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. 600 с.

7. Білоус П.В. Історія української літератури XI–XVIII ст. К.: ВЦ «Академія», 2010. 357 с.

8. Возняк М. Історія української літератури / Упоряд., передм. М. Гнатюка. – 2-ге вид., випр. Львів: Світ, 2012. 872 с.

9. Дудіна Т.К., Панченков А.О. Українська література : 6 кл.: Підручник. К. : А.С.К., 2006. 288 с.

10. Галич О. А., Бойцун І. Є., Кизилова В. В. Історія української літератури та літературно-критичної думки другої половини XIX ст.: підручник. К.: Центр навч. літ., 2006. 391 с.

11. Давня українська література: словник - довідник / авт.-уклад. Б.Білоус, П.Білоус, О. Савенко; за ред. П. Білоуса. Київ: ВЦ "Академія", 2015. 208 с.

12. Жулинський М. Українська література: творці і твори: учням, абітурієнтам, студентам, учителям. К.: Либідь, 2011. 1152 с.

13. Коваленко Л.Т. Українська література: підручн. для 5 класу загальноосвітн. навч. закл. К. : Видавничий дім «Освіта», 2013. 288 с.

14. Мовчан Р.В. Українська література: Підручник для 6 кл. загальноосвітн. навч. закл. К. : Генеза, 2006. 240 с.

15. Семенюк Г.Ф. Українська література : підручник для 10 кл. загальноосвітн. навч. закл. (рівень стандарту, академічний рівень). К. : Освіта, 2010. 352 с.

16. Сучасна українська література кінця XX ст. – початку XXI ст. / Упорядкув. текстів, передм., підготовка навч.-метод. матеріалів І.М.Андрусяка. К. : Школа, 2006. 464 с.: іл. (Шкільна хрестоматія)

17. Українська література: підручник для 11 кл. загальноосвітн. навч. закл. (рівень стандарту, академічний рівень) / Г. Ф. Семенюк, М. П. Ткачук, О. В. Слоньовська [та ін.]; за заг. ред. Г. Ф. Семенюка. К. : Освіта, 2011. 416 с.

18. Цимбалюк В.І. Українська література: підручник для 8 кл. загальноосвітн. навч. закл. / В.І. Цимбалюк. К. : Освіта, 2008. 336 с.

Додаткова література

19. Авраменко О.М., Блажко М.Б. Українська мова та література : Довідник. Завдання в тестовій формі. І частина. К. : Грамота, 2011. 552 с.

20. Берест Т.М., Помазан І.О., Кратенко Л.О. Посібник для підготовки з

української мови та літератури до ЗНО. Експрес-підготовка. К.: Літера, 2012. 282 с.

21. Бронзенко Т.А. Українська література. Ефективна підготовка до ЗНО учнів 10-11 класів. Х. : «Українська книжкова мережа», 2011. 256 с.

22. Витвицька С. Українська література. Комплексна підготовка до ЗНО і ДПА 2023. Тернопіль: Підручники і посібники, 2022. 464 с.

23. Дем'яненко Г. Українська література. Візуалізований посібник для підготовки до ЗНО. Харків: «Основа», 2021. 136 с.

24. Копієвська Л. 100 тем. Українська література. К.: Нова школа, 2020. 192 с.

25. Радченко І. Орлова О. Українська література. ЗНО+ДПА. Комплексне видання. К.: Літера ЛТД, 2021. 272 с.

26. Хрестоматія для підготовки для зовнішнього незалежного оцінювання / упоряд. та передм. О.М. Авраменка. К.: Грамота, 2019. 416 с.

Словники, довідники

27. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці: Золоті литаври, 2001. 636 с.

28. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін. К.: ВЦ «Академія», 2006. 752 с.

29. Оліфіренко С.М. Універсальний літературний словник-довідник / С.М.Оліфіренко, Л.В.Оліфіренко. Донецьк : ГОВ ВКФ «БАО», 2008. 432 с.

30. Терещенко В.М. Українська мова та література. Навчально-практичний довідник. Х. :Торсінг плюс, 2012. 384 с.

Інформаційні ресурси в інтернеті

31. Бібліотека діаспори Літературознавство. URL: <http://diasporiana.org.ua/category/literaturoznavstvo/>

32. Бібліотека українських підручників. URL: <http://pidruchniki.ws/>

33. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені І.Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/eb>)

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ СПІВБЕСІДИ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Співбесіда з української літератури передбачає оцінювання підготовленості (оцінювання знань, умінь та навичок) вступника, яка оцінюється за шкалою 100-200 балів або ухвалюється рішення про негативну оцінку вступника («незадовільно»).

Завдання співбесіди укладено відповідно до Програми зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання з української мови і літератури, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, затвердженої наказом «Міністерства освіти і науки України від 26 червня 2018 року №696 (частина «Українська література»).

Абітурієнтам пропонується для співбесіди 4 питання. Кожне питання оцінюється в 50 балів.

Мінімальний прохідний бал становить 100 балів. Якщо вступник набрав менше 100 балів, то він вважається таким, що не склав вступне випробування.

Шкала оцінювання відповіді на питання

За шкалою 50 балів		Критерії оцінювання
0-24	Початковий (рецептивно-продуктивний)	Вступник має розсіяне уявлення про поняття та явища, на основі якого може розрізнити об'єкт вивчення і відтворити деякі його елементи, володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, літературних явищ. Виявляє здатність елементарно викласти думку, розповісти суть заданого, мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності.
25-33	Середній (репродуктивний)	Вступник виявляє знання і розуміння основних теоретико-літературних понять, але викладає матеріал неповно і допускає неточності у їх визначенні: не вміє досить глибоко і доказово обґрунтувати свої судження і наводити приклади; викладає матеріал непослідовно і допускає помилки при аналізі художніх творів.
34-42	Достатній (конструктивно-варіативний)	Вступник виявляє достатні знання з української літератури, повно викладає програмовий матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, розуміє можливість різних тлумачень однієї і тієї ж

		проблеми, вміє оцінювати аргументи для її доведення, але при цьому допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовному викладу матеріалу та аналізі художнього твору. Вступник вміє наводити власні приклади на підтвердження нових думок, демонструє вміння застосовувати вивчений матеріал у стандартних та дещо змінених ситуаціях.
43-50	Високий (творчий)	Вступник виявляє глибокі фундаментальні знання з української літератури, повно викладає програмовий матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, розуміє основні теоретико-літературні поняття, вміє оцінювати аргументи для її доведення і формулює своє бачення, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтовувати свої судження і перспективи застосування знань на практиці, зорема й у нестандартних ситуаціях, наводить необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно, демонструє навички аналізу літературного твору відповідно до його змісту.